

El Préstec Interbibliotecari de la Universitat de Barcelona o de com fer arribar un article a la University of Pittsburgh en 4 minuts

IV Jornada de bones pràctiques del CRAI de la Universitat de Barcelona
28 de novembre de 2017

Rosa M. Manresa Novell
Marcial Rubio Durán

Unitat de Serveis als Usuaris
Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI)

1

-
1. **Què és el que veiem del Préstec Interbibliotecari?** La majoria de nosaltres veiem el més obvi... un **servei d'obtenció de documents**. De fet és exactament el que és. El PI busca documents als seus usuaris i els serveix.
  2. Però, i **si imaginem en el PI com un gran Iceberg?** Què veuríem? Bàsicament, la part que queda per sobre de l'aigua. Encara que un iceberg només mostra **un terci del seu volum. Hi ha tota una part oculta que no veiem**. Nosaltres pensem que el PI és com un gran iceberg.
  3. Mostrem el més obvi i deixem sota l'aigua una gran part del seu valor. Per exemple, les relacions que estableix amb la comunitat UB i les que té amb entitats com ara el **CSUC, OCLC o Rebiun** o el fet destacable que tot això afavoreix la recerca, la docència i l'estudi a les persones o institucions que en fan ús.
  4. En aquest sentit, el PI de la Universitat de Barcelona és una història **d'èxit, resultats, cooperació i eficiència**.

5. El que farem ara es **mostrar-vos algunes dades i aspectes destacables que podem extreure del servei**. Dades que reafirmen les bones pràctiques que fan del PI un producte de qualitat al CRAI.

6. **Comencem pels usuaris**. Actualment tenim gairebé 11 mil 500 usuaris registrats. Hem de dir que l'any passat vàrem fer neteja de la nostra base de dades i vàrem esborrar tots aquells que els darrers 4 anys no havien fet cap petició. Per tant, aquest número correspon a usuaris potencialment actius i que fan ús del PI.

D'aquests usuaris, **el 65,5% corresponen a usuaris individuals i el 34,5 % a institucions acadèmiques, de recerca, a hospitals o empreses**.

7. El darrer any **l'increment d'usuaris**, tant individuals com col·lectius, ha suposat una **pujada de més del 4%**.

8. **I això suposa feina? Quins és el volum de peticions que tenim?** La resposta es: **SI**.

L'any passat es van registrar **més de 22 mil peticions** de documents i això dóna feina!

9. Si prorrategem el nombre de peticions pels dies laborables anuals tenim una mitja de 91 peticions diàries. No està pas malament!!!

10. Si bé la realitat és que les peticions han anat baixant d'un temps ençà, el cert és que sabem que això no és exclusiu de la UB sinó que és un tema conjuntural del qual podem intuir algunes raons. Per exemple:

- a. **La tendència a l'ús de productes en accés obert**
- b. **Les polítiques agressives dels proveïdors de revistes oferint els seus paquets a institucions que abans ens ho demanaven a nosaltres o**

- c. **La creació de nous serveis facilitadors (per exemple, el PUC). ResearchGate, Academia.edu, etc.**
- d. **La crisi econòmica**

11. **Què demanem vs Què ens demanen:** Aquí la tendència és clara. Podríem dir que ens estimen. **Més de 90% de les peticions son sol·licituds de documents del fons de la UB.** La qual cosa posa en valor la qualitat de la nostra col·lecció tan a nivell d'usabilitat per a la recerca i la docència, com el caràcter excepcional de moltes de les nostres col·leccions patrimonials.

... i aquesta és una tendència que no ha variat gaire al llarg dels anys. Sempre hem servit més documents del nostre fons que aquells que provenien de col·leccions no UB.

12. Altra pregunta que ens podem fer és no tant d'on servim sinó **que servim.** Quins tipus de documents son els més demanats: **llibres o còpies?** Aquí també tenim un guanyador clar. **La reproducció capta el 88% de les peticions que rebem.**
13. **... I si parlem de velocitat? Som ràpids? Doncs SI!!! També ho som! Més del 98% de les peticions positives, gairebé un 100% es serveixen entre zero i sis dies.** Però, si poguéssim ajustar al dia, **el percentatge de peticions que es serveixen abans de 24H és molt i molt elevat.** Som, sens dubte, l'Usain Bolt dels PI's
14. **Què podem dir dels suports.** Doncs, en el 2016 el format electrònic ha dominat. Va a més! Aquesta és la tendència. El 77% de les peticions es serveixen o ens la serveixen de forma electrònica. Deixant el 23% restant pel paper (còpies i llibres) i altres suports com ara CDs o DVDs.
15. **Però això no sempre ha estat així.** Aquesta diapositiva mostra el canvi de tendència que hem patit aquests darrers 10 anys. **Hem invertit les posicions.** Hem deixat de banda el domini del paper, que el 2007 era del 66%, a un **domini cada cop més aclaparador del fitxer electrònic.**

16. **Parlem ara de les nostres relacions.** Amb qui fem bones miques. Per exemple Rebiun.

Rebiun, com sabeu, es un bon exemple de cooperació. De fet va néixer l'any 1988 (9 biblioteques) tenint com a objectiu principal el foment i la millora de l'obtenció de documents entre les universitats que en formaven part.

17. La UB a Rebiun juga un paper molt important. Del total de peticions que la UB rep i no tenim al nostre fons, el 8% les demanem a Rebiun.

Aquest percentatge que pot semblar baix, no és una dada dolenta, i diu també molt del valor del nostre fons. Demanem poc, perquè possiblement no ho necessitem. Ja ho tenim!

18. **Això es situa en el número 24 del rànkning d'institucions Rebiun.** La llista l'encapçala, en aquest cas, la UNED, seguida per la Universitat Complutense i la Carlos III.

19. **Però que passa si fem la lectura contrària.** Com ens posicionem en quan a receptors de peticions de documents de institucions Rebiun. **Aquí, de nou, donem la volta a la truita. La UB rep més de la meitat de les seves peticions d'aquests universitats.**

20. Encara podem dir més. Si mirem més enllà trobem una dada que pot sorprendre. **La UB és la primera receptora de peticions.**

Això que ja és destacable crida molt més l'atenció quan veiem que **la suma de les tres universitat següents a la llista (Sevilla, Navarra i Complutense) sumen gairebé la mateixa quantitat de peticions que las que rep la UB.** Repetim, no podem deixar de destacar el valor del nostre fons.

21. Un altre col·laborador destacat és OCLC. **Amb OCLC hi ha una data clau: setembre de 2012.**

22. En aquesta data es van bolcar tots els registres del nostre catàleg al WorldCat i, a partir de llavors, la cosa va canviar... Podem dir que ens van fer visibles!!!
23. Com es veu a la gràfica vàrem passar de tenir un paper testimonial a augmentar tant el número de préstec de documents com el de peticions de reproduccions procedents, principalment, de biblioteques i institucions dels EUA.
24. Per exemple, van passar de 40 peticions el 2011 a més de 1600 el passat 2016. **Un increment gairebé del 98%.**

Fins i tot, hem comprovat peticions que ens arriben d'universitats americanes que ens prioritzen davant altres institucions també dels Estats Units que disposen del mateix documents. Això parla molt bé de la nostra feina. Perquè creiem que no és suficient amb ser visibles, també hem de ser eficients!

25. **El nostre lloc al món: com es posiciona la UB a nivell OCLC en relació al nombre de peticions cursades?** Les dades que tenim són aquestes: **26a a nivell mundial, la 10a a d'EMEA (La Divisió d'Europa, Orient Mitjà i Àsia d'OCLC), 9a d'Europa i els primers a Espanya.**
26. **Es serveixen el 75% de les peticions rebudes.** Un % més baix que a Rebiun. Però es que els americans destaquen per demandar fons patrimonial i molta tesi doctoral i això amb freqüència es obliga a denegar-les, principalment per raons de preservació i de drets d'autor.
27. Amb l'OCLC hi ha un **compromís: el servir en 4 dies màxim les reproduccions de documents i en 8 dies els llibres.** El fet de no complir fa que la petició salti a una altra institució... I això ens manté en alerta!!!
28. I per **fi hem arribat a Pittsburgh.**

29. Per a situar-nos: Pittsburgh és una ciutat industrial de la costa Est, coneguda com la ciutat de l'acer, a l'Estat de Pennsilvània i a uns 600 km de Nova York.

30. Si obrim el mapa i posem Barcelona la distància canvia: més de **6.600 km i més d'11 hores de vol.**

Pittsburgh, per altra banda te una universitat que, vés per on, ens demana amb certa freqüència i hem agafat dues de les seves peticions com exemple de com les gestionem.

31. **Explicar article electrònic.**

32. **Explicar article digitalitzat d'original en paper.**

33. **Per últim, tenim el CSUC.** És sens dubte la cooperació més propera, però potser també la menys important. Ens expliquem...

34. Al CSUC també tenim una data clau: **setembre de 2011.** En aquesta data es posa en marxa el PUC i, això, va afectar directament al PI.

35. Gran part dels materials que es demanaven pel servei de préstec interbibliotecari van passar a ser sol·licitats mitjançant aquest nou servei.

36. Vàrem passar de gestionar un volum important de documents a gestionar tan sols aquells demanats per institucions associades al CSUC que no van signar els acords PUC (Institucions PICA), més aquells PUC que no tenen servei de gaveta, com el cas de la UJI. Aquells documents exclosos de préstec a PUC i, per suposat, les reproduccions.

37. **Explicar conclusions.**

38. No volem acabar sense dir que aviat celebrarem els 40 anys que es va crear el Servei de Préstec interbibliotecari. Creiem que tots ens hauríem de felicitar.